

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ИСКРА ДОО против СРБИЈЕ

(Представка број 53002/21)

ПРЕСУДА

Члан 1. Протокола број 1 • Мирно уживање имовине • Незаконито рушење ограде компаније подносиоца представке и одузимање земљишта које је користила у своје пословне сврхе најмање 50 година као део реализације пројекта „Београд на води” • Добро дефинисан процесно-правни оквир, осмишљен да заштити од произвољности, у потпуности је заобиђен • Компанији подносиоцу представке су ускраћене довољне процесне гаранције против произвољности, укључујући могућност да ефективно оспори спорно мешање • Сâмо постојање посебног закона донетог ради реализације пројекта није могло да негира право компаније подносиоца представке на правичан поступак, јер сâм посебан закон прописује примену општих закона у питањима која није посебно регулисао

Припремила Служба Секретара. Није обавезујућа по Суд.

СТРАЗБУР

18. новембар 2025. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним у члану 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Искра ДОО против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа у саставу:

Ioannis Ktistakis, *председник*,

Peeter Roosma,

Lətif Hüseynov,

Diana Kovatcheva,

Úna Ní Raifeartaigh,

Mateja Đurović,

Canòlic Mingorance Cairat, *судије*,

и Olga Chernishova, *заменица секретара Одељења*,

Имајући у виду:

представку против Републике Србије (број 53002/21) поднету Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”) од стране српске компаније, Искра ДОО Београд (у даљем тексту: „Компанија подносилац”), 15. октобра 2021. године.

одлуку да се Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”) обавести о притужбама које се односе на рушење и одузимање имовине компаније подносиоца, на основу члана 6. став 1. и члана 13. Конвенције и члана 1. Протокола број 1. уз Конвенцију, те да се остатак представке прогласи недопуштеним;

Запажања страна у спору;

Након већања на затвореној седници одржаној 14. октобра 2025. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

УВОД

1. Представка се односи на уништење и заплenu имовине компаније подносиоца и накнадни парнични поступак. Компанија подносилац представке се позивала на члан 6. став 1. Конвенције, као и на члан 1. Протокола број 1 уз Конвенцију.

ЧИЊЕНИЦЕ

2. Компанија подносилац је друштво са ограниченом одговорношћу са седиштем у Београду. Њу је заступала госпођа А. Матић Алимпијевић, адвокатица из истог града.

3. Владу је заступала госпођа З. Јадријевић Младар, њена заступница.

4. Чињенице предмета се могу сумирати на следећи начин.

I. РЕЛЕВАНТНИ КОНТЕКСТ ПРЕДМЕТА

5. Компанија подносилац основана је 1946. године као предузеће у државном власништву, али је трансформисана у друштвено предузеће до 1964. године (за више информација о друштвеним предузећима, видети *Р. Качанор и др. против Србије*, број 2269/06 и 5 др. представки, ст. 71–76, од 15. јануара 2008. године).

6. Током 1964. године, компанија подносилац је подигла ограду у Херцеговачкој улици бр. 4–6, у београдском насељу Савамала, на земљишту које је већ користила у своје пословне сврхе. Предметно земљиште је такође било у друштвеном власништву, а компанија подносилац га је користила у континуитету како пре, тако и после постављања оgrade. Компанија подносилац је добила дозволу за грађевинске радове од општинских власти.

7. Током 2010. године, компанија подносилац је, заједно са својом целокупном имовином, продата приватном инвеститору. Компанија је наставила да послује као друштво са ограниченом одговорношћу у приватном власништву, и да користи земљиште у Херцеговачкој улици, које је већ било претворено из друштвене у државну својину.

II. ДОГАЂАЈИ ОД 8. МАЈА И 24. ЈУНА 2015. ГОДИНЕ И ПОВЕЗАНИ ПОСТУПЦИ

8. Дана 8. маја 2015. године, горе поменута ограда је срушена без пружања претходног обавештења компанији подносиоцу.

9. Дана 8. јуна 2015. године, компанија подносилац је поднела парничну тужбу због сметања државине, у смислу релевантног српског права (видети став 22 у наставку), Првом основном суду у Београду¹ против компанија *Millennium Team DOO* и *Beograd na vodi DOO*, два друштва са ограниченом одговорношћу са седиштем у Београду. Компанија подносилац је нарочито тврдила да је компанија *Beograd na vodi DOO* ангажовала компанију *Millennium Team DOO* да сруши ограду. Компанија подносилац је стога затражила од суда да утврди, између осталог, да је дошло до мешања тужених компанија у уживање њене имовине и, штавише, да наложи тим двома компанијама да обнове предметну ограду и да се уздрже од било каквог даљег мешања у погледу исте.

10. Дана 24. јуна 2015. године, запослени у компанији *Millennium Team DOO* заузели су део земљишта које је користила компанија подносилац у Херцеговачкој улици. Они су такође довели машине потребне за постављање сопствене привремене оgrade и одмах отпочели са извођењем грађевинских радова.

11. Дана 22. јула 2015. године, компанија подносилац је изменила горе поменуто парничну тужбу како би укључила догађаје од 24. јуна 2015. године.

12. Дана 30. септембра 2016. године, општинске власти су поништиле дозволу компаније подносиоца за постављање оgrade (видети став 6 горе). Компанија подносилац је потом поднела жалбу на ту одлуку; по свему судећи, делује да је другостепени поступак још увек у току.

1 Привредном суду у Београду, прим.прев.

13. Дана 5. маја 2017. године, Привредни суд у Београду је пресудио да су тужене компаније заиста сметале државину на земљишту компаније подносиоца 8. маја и 24. јуна 2015. године. Међутим, он је одбио тужбени захтев да се туженим компанијама наложи да се уздрже од даљег сметања државине и да врате државину компаније подносиоца у пређашње стање.

14. Дана 13. јула 2017. године, Привредни апелациони суд је делимично потврдио првостепено решење, чиме је потврђен налаз о сметању државине компаније подносиоца. Међутим, он је поништио решење у делу који се тиче одбијања да се туженим компанијама наложи да се уздрже од било каквог даљег сметања државине и да врате државину компанији подносиоцу.

15. Дана 17. јануара 2019. године, Привредни суд у Београду је наложио туженим компанијама да се уздрже од било каквог даљег сметања државине, под претњом новчаног кажњавања као и да врате државину компаније подносиоца у пређашње стање.

16. Привредни апелациони суд је 10. априла 2019. године преиначио решење од 17. јануара 2019. године. Суд није прихватио аргумент који је изнела компанија *Beograd na vodi DOO* да не постоје докази који повезују ту компанију са сметањем државине компаније подносиоца. Напротив, суд је признао, иако само у свом образложењу, да су обе тужене компаније заправо сметале државину компаније подносиоца. Међутим, он је одбио захтев компаније подносиоца да се тужене компаније уздрже од даљег сметања и да врате државину у пређашње стање – то јест, у стање затечено пре догађаја од 8. маја и 24. јуна 2015. године (видети ст. 8. и 10. горе). Суд је објаснио да је обично правна последица утврђеног сметања државине наређивање прекида сваког даљег сметања и враћање те државине у пређашње стање. Међутим, када то није било могуће из правних или фактичких разлога, такав захтев би био одбијен. Сходно томе, суд је утврдио да је, у случају компаније подносиоца, враћање државине у пређашње стање постало немогуће јер би то било супротно закону. Конкретно, дозвола из 1964. године је поништена (видети став 12. горе), чиме би поновна изградња оgrade представљала кршење те одлуке. Штавише, враћање земљишта у посед компаније подносиоца било би супротно Уредби о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене уређења дела приобаља града Београда – Подручје приобаља реке Саве за пројекат Београд на води, којом је земљиште одређено за јавну употребу (видети став 47 у наставку). У свом образложењу, суд се такође позвао на члан 363. Закона о извршењу и обезбеђењу (видети став 32. у наставку), који је прописивао да се не може захтевати извршење обавезе која не зависи искључиво од воље извршног дужника. Пошто би враћање државине у пређашње стање у случају компаније подносиоца такође било супротно утврђеном јавном интересу (видети став 42. у наставку), оно није зависило искључиво од воље тужених компанија, што је такво враћање у пређашње стање чинило правно немогућим.

17. Дана 5. јуна 2019. године, компанија подносилац је изјавила уставну жалбу Уставном суду против решења Привредног апелационог суда од 10. априла 2019. године, позивајући се на право на правично суђење, „право на судску заштиту људских права” и право на мирно уживање имовине према Уставу Републике Србије.

18. Дана 3. децембра 2020. године, Уставни суд је одбацио жалбу компаније подносиоца, утврдивши да су поштоване гаранције правичног суђења. Штавише, суд је пресудио да није било повреде имовинских права компаније подносиоца, јер компанија подносилац није тврдила да је њена имовина експроприсана без надокнаде.

III. ДОГАЂАЈИ ОД 25. АПРИЛА 2016. ГОДИНЕ И ПОВЕЗАНИ ДОГАЂАЈИ

19. Дана 25. априла 2016. године, велики број објеката је у насељу Савамала, укључујући неколико зграда које је користила компанија подносилац, срушен.

20. Чини се да је истрага о тим догађајима још увек у току.

РЕЛЕВАНТНИ ПРАВНИ ОКВИР И ПРАКСА

I. УСТАВ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ” („СГ РС”), број 98/06)

21. Члан 58. Устава Републике Србије јемчи, између осталог, мирно уживање имовине и других имовинских права стечених на основу закона”.

II. ЗАКОН О ОСНОВАМА СВОЈИНСКОПРАВНИХ ОДНОСА (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ” („СЛ СФРЈ”) бр. 6/80 И 36/90; „СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ” („СЛ СРЈ”) број 29/96; И „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”, број 115/05)

22. Члан 70. овог закона дефинише „државину” као фактичку власт на ствари.

23. Члан 75. прописује да сваки држалац ствари или права има право на заштиту од узнемиравања или одузимања државине.

24. Члан 78. прописује да суд пружа заштиту према последњем стању државине и насталом сметању, при чему није од утицаја право на државину, правни основ државине и савесност држаоца. Држалац који је државину стекао силом, потајно или злоупотребом поверења такође има право на заштиту државине, осим према лицу од кога је на такав начин дошао до државине.

25. Члан 79. прописује да, када суд одлучује о захтеву за заштиту од сметања државине, он мора, под претњом новчане казне, одредити забрану даљег сметања државине, односно враћања одузете државине. Такође може одредити било које друге мере које се сматрају неопходним како би се спречило даље сметање.

III. ЗАКОН О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89; „СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ”, број 31/93; И У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ” бр. 18/20)

26. Члан 154. овог закона прописује различите основе за подношење захтева за накнаду штете у парничном поступку.

27. Члан 156. прописује да свако може захтевати од другог да уклони извор опасности од кога прети знатнија штета њему или неодређеном броју лица, као и да се уздржи од делатности од које произлази узнемиравање или опасност штете.

28. Члан 185. прописује да је одговорно лице дужно да успостави стање које је било пре него што је штета настала или да пружи накнаду у новцу ако такво успостављање није могуће.

IV. ЗАКОН О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ИЗ 2004. ГОДИНЕ (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, бр. 72/11, 49/13, 55/14 и 87/18)

29. Чланови 448–54 овог закона прописују посебне детаље парничног поступка због сметања државине.

30. Члан 449. прописује да се поступак због сметања државине решава по хитном поступку.

31. Члан 450. забрањује разматрање правних основа у погледу државине и искључује свако досуђивање одштете у повезаним поступцима.

V. ЗАКОН О ИЗВРШЕЊУ И ОБЕЗБЕЂЕЊУ (ОБЈАВЉЕНО У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, бр. 106/15, 106/06 и 113/17)

32. Члан 363. овог закона прописује да ако радња коју може предузети само извршни дужник не зависи искључиво од његове воље, извршни поверилац не може захтевати извршење такве радње, већ само накнаду штете.

VI. ЗАКОН О ОПШТЕМ УПРАВНОМ ПОСТУПКУ (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ЛИСТУ СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01; и у „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, број 30/10)

33. Чл. 192–209. овог закона прописују поступак за доношење одлука о правима и обавезама у облику решења.

34. Члан 213. прописује да страна у управном поступку има право да поднесе жалбу на решење које је донео првостепени суд.

35. Чл. 261–278. прописују тачан поступак који треба следити приликом извршења решења донесених у управном поступку.

36. Члан 261. став 2. прописује да се решење донесено у управном поступку извршава када постане извршно. Члан 261. став 3. тач. 1)–4) прописује да првостепено решење постаје извршно: (i) истеком рока за жалбу, ако жалба није изјављена; (ii) достављањем странци, ако жалба није допуштена; (iii) достављањем странци, ако жалба не одлаже извршење; или (iv) достављањем странци решења којим се жалба одбацује или одбија. У складу са чланом 261. став 5. законски рок од 15 дана за извршење, који се уобичајено оставља уколико решењем није одређен други рок за извршење, почиње да тече од дана када решење постане извршно.

37. Члан 266. став 1. прописује да се извршење ради испуњења неновчаних обавеза (административно извршење) извршеника спроводи административним путем. Члан 267. став 1. наводи да административно извршење спроводи орган који је управну ствар решавао у првом степену.

38. Чл. 274–78. прописују да се извршење неновчаних обавеза, као што је рушење, врши преко других лица и принудом.

VII. ЗАКОН О УПРАВНИМ СПОРОВИМА (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, број 111/09)

39. Чланом 4. овог закона прописано је да је управни акт појединачни правни акт којим надлежни орган, непосредном применом прописа, решава о одређеном праву или обавези физичког или правног лица, односно друге странке у управној ствари.

40. Члан 11. став 1. прописује да физичко, правно или друго лице може покренути управни спор пред судом ако сматра да му је управним актом повређено неко право или на закону засновани интерес.

VIII. ЗАКОН О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, број 72/09)

41. Овим законом се, између осталог, прописује поступак за уклањање или рушење објеката, укључујући и када се то заснива на управној одлуци.

IX. ЗАКОН О УТВРЂИВАЊУ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА И ПОСЕБНИМ ПОСТУПЦИМА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ И ИЗДАВАЊА ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ РАДИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА БЕОГРАД НА ВОДИ (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, бр. 34/15, 103/15 и 153/20)

42. Чланом 1. овог закона прописује се утврђивање јавног интереса за експропријацију непокретности ради реализације пројекта „Београд на води”, као пројекта од посебног значаја за Републику Србију и град Београд.

43. Чл. 1–9. прописују поступак експропријације имовине потребне за потребе пројекта „Београд на води”.

44. Члан 1. такође прописује да ће се Закон о експропријацији, Закон о планирању и изградњи и Закон о општем управном поступку примењивати, *mutatis mutandis*, осим ако овим Законом није друкчије одређено.

45. Овај закон је усвојила Скупштина Републике Србије и он је ступио на снагу 15. априла 2015. године.

46. Нацрт закона, пре његовог доношења, такође је допуњен образложењем које је припремила Влада. Према том образложењу, компанију *Beograd na vodi DOO* основала је Влада како би преузела потпуну управљачку контролу над пројектом „Београд на води” „у име и у интересу Републике Србије”. Тај аранжман је омогућио Републици Србији да оствари своју „пуну контролу” над пословањем компаније и да „надгледа и утиче на реализацију пројекта „Београд на води”.

X. УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ УРЕЂЕЊА ДЕЛА ПРИОБАЉА ГРАДА БЕОГРАДА – ПОДРУЧЈЕ ПРИОБАЉА РЕКЕ САВЕ ЗА ПРОЈЕКАТ БЕОГРАД НА ВОДИ (ОБЈАВЉЕНА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, број 7/15)

47. У уредби се наводи да је циљ Просторног плана за пројекат „Београд на води” да се тај део града Београда „потпуно реконструише” и претвори у „елитни део града и нови модерни градски центар”. План такође предвиђа да ће део подручја бити коришћен у јавне сврхе, као што су тргови и путеви.

48. Предметна Уредба је ступила на снагу 31. јануара 2015. године.

XI. ОДЛУКА О ОСНИВАЊУ ДРУШТВА СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ БЕОГРАД НА ВОДИ (ОБЈАВЉЕНА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РС”, број 66/14)

49. Овом одлуком, коју је Влада Републике Србије усвојила 26. јуна 2014. године, основана је компанија под називом *Beograd na vodi DOO* као државни субјект у потпуном власништву државе. У њој је такође наведен почетни финансијски капитал компаније и именован је њен директор.

XII. ОДЛУКА О ПОВЕЋАЊУ КАПИТАЛА

50. Овом одлуком, коју је усвојила компанија *Beograd na vodi DOO* дана 28. јула 2015. године, уведен је нови акционар у компанији *Beograd na vodi DOO*: компанија регистрована у Уједињеним Арапским Емиратима, „*Belgrade Waterfront Capital Investment L.L.C.*” Ова компанија је стекла 68% власничког удела у Београду на Води, док је преосталих 32% остало у власништву Републике Србије.

XIII. ДОМАЋА СУДСКА ПРАКСА НА КОЈУ СЕ ВЛАДА ПОЗИВА

51. Влада је Суду доставила три одлуке које је донео Виши суд у Београду у парничном поступку због сметања државине у којима је тај суд утврдио да је дошло до сметања државине тужилаца, али је одбио њихове захтеве за враћање државине у пређашње стање.

52. Виши суд у Београду је пресудом Гж. бр. 2127/14 од 15. маја 2014. године одбио захтев компаније тужиоца да се посед градилишта врати у пређашње стање. Суд је образложио да су се чињеничне околности значајно промениле до времена доношења одлуке, јер је на локацији у међувремену изграђен објекат. Сходно томе, враћање у пређашње стање, у смислу градилишта, сматрано је непрактичним.

53. Виши суд у Београду је пресудом Гж. бр. 10833/13 од 4. децембра 2014. године одбио захтев тужилаца да јавно предузеће за дистрибуцију електричне енергије врати посед у пређашње стање уклањањем електричних каблова постављених испод њега. Суд је утврдио да би уклањање каблова проузроковало непоправљиву штету јавном комуналном предузећу и утврдио да то не би било економски оправдано, с обзиром на то да је штета нанесена тужиоцима била несразмерно ниска и да би се могла надокнадити, као и да је постојао јавни интерес за постављање електричних каблова.

54. Виши суд у Београду је пресудом Гж. бр. 11997/21 од 22. децембра 2021. године одбио захтев тужиоца за враћање његове државине над станом. Суд је образложио да би се тиме законити власник спречио да користи стан, те да би се посед доделио некоме ко нема легитимно право на исти.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БРОЈ 1 УЗ КОНВЕНЦИЈУ

55. Компанија подносилац се притуживала на основу члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију да је одузимањем и уништавањем њене имовине повређено њено право на имовину, као и да накнадни парнични поступак није био правичан и није пружио никакву заштиту. Суд, као господар карактеризације која се у праву даје чињеницама предмета (видети *Радомиља и др. против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, ст. 114. и 126, од 20. марта 2018. године), Суд сматра да је предметну притужбу потребно испитати у складу са чланом 1. Протокола број 1 уз Конвенцију (видети *Nikolay Kostadinov против Бугарске*, број 21743/15, став 44, од 8. новембра 2022. године), који гласи како следи:

„Свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.”

A. Обим притужбе

56. У својим запажањима, Влада је навела да је компанија подносилац пропустила да обавести Суд да је покренула парнични поступак тражећи накнаду штете у вези са догађајима од 25. априла 2016. године, као и да је тај поступак још увек у току (видети ст. 19. и 20. горе). Влада је тврдила да је, у сваком случају, притужба која се односи на те догађаје преурањена, и да је Суд може испитати тек након окончања домаћег поступка. Штавише, Влада је тврдила да је компанија подносилац злоупотребила своје право на појединачну представку тиме што није открила Суду постојање наведеног парничног поступка.

57. Компанија подносилац се није сложила са таквим тврдњама Владе, и тврдила је да је исцрпела све домаће правне лекове у вези са својом тужбом због сметања државине (видети ст. 9–16 горе).

58. Суд примећује да је компанија подносилац укључила догађаје од 25. априла 2016. године само у одељак „чињенице” обрасца представке, изостављајући их из одељка „притужбе”. Поред тога, и како је компанија подносилац посебно навела у сâмом обрасцу представке, ове „додатне информације” су дате само како би помогле Суду да „боље разуме ситуацију у којој се компанија подносилац налазила”.

59. Суд је стога мишљења да, иако чињенице у вези са догађајима од 25. априла 2016. године могу бити релевантне из разлога разумевања контекста, оне не спадају у обим притужбе компаније подносиоца (видети, *mutatis mutandis*, *Wiegandová против Чешке Републике*, број 51391/19, став 51, од 11. јануара 2024. године; видети такође, *mutatis mutandis*, *S.W. против Уједињеног Краљевства*, број 87/18, став 43, од 22. јуна 2021. године). Суд ће стога испитати само притужбу која се односи на догађаје од 8. маја и 24. јуна 2015. године, заједно са повезаним поступком (видети ст. 8–18. горе).

В. Допуштеност

1. Применљивост члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију

60. Суд примећује да Влада није изнела никакав приговор о недопуштености представке пред њим у вези са компатибилношћу тужбе *ratione materiae* са Конвенцијом и њеним Протоколима. Међутим, Суд сматра да се ово питање односи на ствар која спада у његову надлежност и да му, као таквом, то не смета да исту испита по сопственом нахођењу (видети, на пример, *Ramiz Jafarov против Азербејџана*, број 40424/12, став 34, од 16. јуна 2022. године). Суд је даље утврдио да питање примењивости одређене одредбе Конвенције или њених Протокола представља питање надлежности Суда *ratione materiae*, и да је стога потребно извршити релевантну анализу у фази оцене допуштености, осим уколико не постоји посебан разлог да се ово питање придружи питању основаности (видети *Denisov против Украјине* [ВВ], бр. 76639/11, став 93, од 25. септембра 2018. године). У предметном случају, такав разлог не постоји.

(а) Одговорност државе

61. Суд на самом почетку констатује да поступци који се тичу грађанскоправног спора између приватних лица сâми по себи не подразумевају одговорност државе према члану 1. Протокола број 1 уз Конвенцију (видети, на пример, *Theo National Construct S.R.L. против Републике Молдавије*, број 72783/11, став 69, од 11. октобра 2022. године, и изворе цитиране у њему). Сâма чињеница да држава, путем свог правосудног система, обезбеђује „форум” за решавање приватноправног спора не доводи до мешања државе у имовинска права према члану 1. Протокола број 1 уз Конвенцију, чак и ако суштински резултат пресуде коју је донео грађански суд за последицу има губитак одређене „имовине” (*ibid.*, став 69, са даљим референцама). Насупрот томе, у случајевима када су предмет спора и примењене материјалне одредбе чинили значајне елементе јавног права и укључивали државу у њеном регулаторном капацитету (видети, на пример, *Gladysheva против Русије*, број 7097/10, ст. 57–59, од 6. децембра 2011. године), или када су судски налози у поступцима између приватних странака тежили јавном интересу (видети *Zhidov и др. против Русије*, број 54490/10 и 3 друге представке, ст. 94–95, од 16. октобра 2018. године), Суд је утврдио да је члан 1. Протокола број 1 био примењив.

62. Враћајући се на предметни случај, Суд примећује да странке не споре да су предметни догађаји резултат великог развојног пројекта, конкретно пројекта „Београд на води”, који је Влада Републике Србије означила као стратешки приоритет и пројекат од посебног интереса за Републику Србију (видети став 42 горе). Како би олакшала спровођење наведеног пројекта, Тужена држава је такође донела посебне законе и уредбе и основала компанију *Beograd na vodi DOO*, са циљем спровођења потпуне контроле над извршењем пројекта (видети став 46. горе). Поред тога, јасно је да је Влада задржала потпуну контролу над функционисањем компаније од њеног оснивања (видети ст. 46. и 49. горе). Сходно томе, Суд закључује да у релевантном периоду компанија *Beograd na vodi DOO* није уживала „довољну институционалну и оперативну независност од државе”, и да се као такво њено деловање може приписати држави (видети, *mutatis mutandis*, *P. Качапор и др.*, цитиран горе, ст. 98–99; видети такође *Mukhaylenky и др. против Украјине*, број 35091/02 и 9 других представки, став 44, ЕСЉП 2004–ХП). Такође је неспорно, а то су утврдили и домаћи судови, да је рушење ограде компаније подносиоца и накнадно одузимање земљишта извршила компанија *Beograd na vodi DOO* преко посредника (видети ст. 13, 15. и 16. горе). Коначно, приликом одбијања захтева компаније подносиоца за враћање њене имовине у пређашње стање, сâми домаћи судови су се експлицитно позвали на јавни интерес, онако како су га утврдиле власти Тужене државе (видети став 16. горе *in fine*).

63. У светлу горенаведеног, Суд не може закључити да се, у предметном случају, догађаји на које се компанија подносилац притужује и повезани поступци могу сматрати решавањем спора између странака по приватном праву. Члан 1. Протокола број 1 је стога примењив у овом контексту.

(b) Да ли је компанија подносилац представке поседовала „имовину” у смислу члана 1. Протокола број 1

(i) Поднесци страна у спору

64. Влада је тврдила да компанија подносилац није била власник земљишта које је користила у своје пословне сврхе, а које су накнадно заузели други (видети ст. 6. и 7. горе). Стога није могла имати легитимно очекивање да ће добити надокнаду у било ком будућем поступку експропријације према важећем домаћем законодавству (видети став 43. горе).

65. Компанија подносилац се није сложила са овим тврдњама Владе, и тврдила је да је предметно земљиште користила деценијама.

(ii) Оцена Суда

66. Суд сматра да се горе наведени аргументи односе на питање да ли је компанија подносилац поседовала „имовину” у смислу члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију, и да ли је стога тај члан примењив.

67. Суд понавља да, с тим у вези, подносилац представке може да тврди да је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1 само у оној мери у којој се оспорени догађаји или одлуке односе на његову „имовину” у смислу ове одредбе. Концепт „имовине” на који се односи први део члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију има аутономно значење које није ограничено на власништво над физичким добрима, и независно је од формалне класификације у домаћем праву: одређена друга права и интереси који чине имовину такође се могу сматрати „имовинским правима”, а самим тим и „имовином” у сврху ове одредбе. Питање које је потребно испитати у сваком случају јесте да ли су околности случаја, посматране у целини, дале подносиоцу представке право на материјални интерес заштићен чланом 1. Протокола број 1 уз Конвенцију (видети *Anheuser-Busch Inc. против Португала* [BV], број 73049/01, став 63, ЕСЉП 2007-I).

68. Чињеница да домаћи закони државе не признају одређени интерес као „право”, или чак „имовинско право”, не спречава нужно да се предметни интерес, у извесним околностима, сматра „имовином” у смислу члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију (видети *Öneriyildiz против Турске* [BV], број 48939/99, став 129, ЕСЉП 2004-XII, и *Depalle против Француске* [BV], број 34044/02, став 68, ЕСЉП 2010). Важно је напоменути да чак и дугогодишња толеранција од стране власти може успоставити имовинска права (видети *Kosmas и други против Грчке*, бр. 20086/13, ст. 68–71, од 29. јуна 2017. године, и *Грчка православна црквена фондација Arnavutköy Taksiarhis против Турске*, број 27269/09, ст. 45–46, од 15. новембра 2022. године).

69. Стране у спору не оспоравају да је ограда, која је подигнута 1964. године и срушена 8. маја 2015. године, била власништво компаније подносиоца.

70. Такође, стране у спору не оспоравају да је, пре спорних догађаја, компанија подносилац имала „државину” предметног земљишта у смислу Закона о основама својинскоправних односа Републике Србије, који дефинише државину као фактичку власт на ствари (видети став 22. горе). У том смислу, Суд примећује да није позван да, у теорији, одговори на питање да ли је концепт „државине” према српском праву усклађен са концептом садржаним у члану 1. Протокола број 1 уз Конвенцију. Уместо тога, његов задатак јесте да испита да ли су посебне околности овог случаја, посматране у целини, подносиоцу представке дале суштински интерес заштићен тим чланом (видети *Anheuser-Busch Inc.*, цитиран горе, став 63.). У том смислу, Суд прима к знању аргумент Владе да, према важећем националном праву, компанија подносилац није била власник предметног земљишта. Међутим, Суд такође констатује да је компанија подносилац користила земљиште у своје пословне сврхе деценијама пре догађаја на које се притужује, односно најмање од 1964. године, када је компанија подносилац оградила земљиште уз одобрење надлежних органа (видети став 6 горе). Штавише, када је основана, компанија подносилац је била у државном власништву, а потом је прешла у друштвено власништво све до њене приватизације 2010. године (видети ст. 5. и 7. горе). Сходно томе, Суд може закључити да националне власти нису само толерисале постојање компаније подносиоца на предметном земљишту, већ су је заправо на њему и основале (видети, *mutatis mutandis*, судску праксу наведену у ставу 68. горе *in fine*).

71. Суд стога сматра да је, у специфичним околностима предметног случаја, време које је протекло, односно континуирано и непрекидно признавање *de facto* државине компаније подносиоца над предметним земљиштем од стране државе, у периоду од најмање 50 година, довело до власничког интереса који је био довољно утврђен и тежак да представља „имовину” у смислу правила израженог у првој реченици члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију, те је стога применљив на притужбу која се разматра (видети *Öneriyildiz*, цитиран горе, ст. 125–29,

и, *mutatis mutandis*, *The J. Paul Getty Trust* и др. против Италије, број 35271/19, ст. 265–66, од 2. маја 2024. године).

2. Исцрпљивање домаћих правних лекова

(а) Поднесци страна у спору

72. Влада је тврдила да је компанија подносилац користила правни лек који није био делотворан, али и да истовремено није исцрпела доступне и делотворне домаће правне лекове, као што су парнична тужба за накнаду штете или парнични поступак ради отклањања ризика од могуће штете (видети ст. 26–27. горе).

73. Конкретно, Влада је тврдила да правни лек који је компанија подносилац искористила у предметном случају није могао да обезбеди „пуну заштиту њених имовинских интереса”. Иако су у таквим поступцима судови могли да пруже заштиту без обзира на правни основ за предметну државину и поступање у доброј вери самог држаоца, судови су такође могли да утврде да, због правних или чињеничних разлога, враћање државине тужиоцу и забрана било каквог даљег узнемиравања једноставно нису били изводљиви, као што је то било у случају компаније подносиоца. У том смислу, Влада је такође поднела судску праксу у којој су домаћи судови одбили захтеве за враћање државине из правних или чињеничних разлога (видети ст. 51–53. горе).

74. Компанија подносилац се није сложила са наведеним тврдњама Владе и тврдила је да је правилно исцрпела све правне путеве, као и да није била у обавези да покреће било какве додатне поступке у вези са истим основним питањем. Компанија подносилац је даље тврдила да се судска пракса коју је доставила Влада састоји од изолованих примера и изузетака, а не од устаљене праксе националних судова.

(b) Оцена Суда

(i) Релевантна начела

75. Суд понавља да правило о исцрпљивању домаћих правних лекова из члана 35. Конвенције обавезује оне који настоје да поднесу представку против државе пред Судом да прво искористе правне лекове која пружа национални правни систем. Сходно томе, државе су ослобођене одговарања пред међународним телом за своје поступке пре него што добију прилику да ствари исправе у сопственом правном систему (видети *Вучковић и др. против Србије* (претходни приговор) [BV], број 17153/11 и 29 других, став 70, од 25. марта 2014. године).

76. Обавеза исцрпљивања домаћих правних лекова стога захтева од подносиоца представке да нормално искористи правне лекове који су доступни и довољни у погледу његових или њених притужби у складу са Конвенцијом. Постојање дотичних правних лекова мора бити довољно извесно не само у теорији већ и у пракси, јер ће им у супротном недостајати неопходна доступност и делотворност (*ibid.*, став 71.).

77. Да би био делотворан, правни лек мора бити способан да директно исправи спорно стање ствари, и мора да нуди разумне изгледе за успех (видети *Balogh против Мађарске*, број 47940/99, став 30, од 20. јула 2004. године; и *Sejdović против Италије* [BV], број 56581/00, став 46, ЕСЉП 2006-II). Међутим, постојање пуких сумњи у изгледе за успех одређеног правног лека који није очигледно узалудан, не представља ваљан разлог да се не исцрпи тај правни пут за исходавање обештећења (видети, на пример, *Scoppola против Италије* (бр. 2) [BV], број 10249/03, став 70, од 17. септембра 2009. године, и *Вучковић и др.*, цитиран горе, став 74.).

78. Неуспех подносиоца представке да искористи расположиви домаћи правни лек или да га правилно искористи (тј. подношењем жалбе бар прећутно и у складу са формалним захтевима и временским роковима утврђеним у домаћем праву) за исход ће имати проглашавање представке недопуштеном пред овим Судом (видети *Вучковић и др.*, цитиран горе, став 72.).

79. Суд је, међутим, такође често истицао потребу да се правило о исцрпљености примењује са одређеним степеном флексибилности и без претераног формализма (*ibid.*, став 76, са даљим референцама). На пример, било би неоправдано формалистички да се од подносиоца представки тражи да употребе правни лек који чак ни највиши суд њихове земље не би од њих тражио да употребе (видети *D.H. и други против Чешке Републике* [BV], бр. 57325/00, ст. 117–18, ЕСЉП 2007-IV).

80. Што се тиче правних система који предвиђају уставну заштиту основних људских права и слобода, као што је правни систем у Србији, оштећени појединац је обавезан да провери обим те заштите (видети *Винчић и др. против Србије*, број 44698/06 и 30 других представки, став 51, од 1. децембра 2009. године).

81. Што се тиче терета доказивања, на Влади која тврди постојање неисцрпљивања је да увери Суд да је правни лек био делотворан и доступан у теорији, као и у пракси, у релевантно време. Пошто се овај терет доказивања

задовољи, на подносиоцу представке је да покаже да је правни лек који је Влада понудила заправо исцрпљен или да је из неког разлога неадекватан и неделотворан у посебним околностима случаја, и да су постојале посебне околности које су њега или њу ослобађале тог захтева (видети *Вучковић и др.*, цитиран горе, став 77, са даљим референцама).

(ii) Примена ових начела на предметни случај

82. Враћајући се на предметни случај, Суд констатује да се суштина притужбе компаније подносиоца односи на заштиту њене државине. У овом контексту, на први поглед се не чини неразумним да компанија подносилац тражи надокнаду штете путем парничног поступка посебно осмишљеног да по хитном поступку врати државину претходном држаоцу, без потребе да се иде дубље у правни основ за то (видети ст. 24, 29, 30. и 73. горе). Чињеница да су у предметном случају домаћи судови, у ситуацији која делује као одступање од општег правила, ипак наставили да испитују правне основе за државину компаније подносиоца не може се, по мишљењу Суда, тумачити као *ex post facto* оправдање у смислу да је избор правног пута компаније подносиоца стога био неразуман.

83. И сâми домаћи судови су делимично пресудили или пружили образложење у корист компаније подносиоца, утврдивши да је повређено њено право на уживање њене државине (видети став 14. горе). Првостепени суд је стога, у својој одлуци од 17. јануара 2019. године, наложио туженим компанијама да престану са узнемиравањем и да врате државину компаније подносиоца у пређашње стање, док је другостепени суд потврдио, иако само у свом образложењу, да би налог о враћању државине компаније подносиоца у пређашње стање обично био очекивани исход за успешног тужиоца у случају овог типа (видети ст. 15. и 16. горе).

84. Имајући горенаведено у виду, Суд закључује да је судска пракса коју је Влада представила сâма по себи веома специфична у погледу чињеница (видети ст. 51–54. горе) и да, штавише, јасно представља изузетак од општих правила која уређују сметање државине (видети став 16 горе). Она стога не може послужити као снажна основа за одбацивање разумног избора правног пута за исходавање обештећења од стране компаније подносиоца.

85. У овим околностима, очигледно је да компанија подносилац није имала разлога да верује, на самом почетку, да парнични поступак који је одлучила да покрене нема разумне изгледе за успех или да је био „очигледно узалудан” правни пут за исходавање обештећења (видети ст. 77. и 83. горе), тим пре што против ње никада није покренут никакав судски поступак пре спорног сметања и рушења (видети ст. 5–18. и ст. 33–46. горе).

86. Суд даље констатује као значајно да сâм Уставни суд није одбацио притужбе компаније подносиоца на основу тога што није исцрпела ниједан други, ранији, делотворан правни лек, укључујући различите врсте парничних поступака за накнаду штете, као што је то могла учинити (видети став 18. горе; видети такође *Неговановић и др. против Србије*, број 29907/16 и 3 друге представке, став 67, од 25. јануара 2022. године). Стога би такође било неоправдано формалистички да Суд сада утврди другачије (видети став 79. горе *in fine*; видети такође, *mutatis mutandis*, *Драган Петровић против Србије*, број 75229/10, ст. 55–57, од 14. априла 2020. године).

87. С обзиром на горе наведено, приговор Владе у вези са неисцрпљивањем домаћих правних лекова, у смислу члана 35. став 1. Конвенције, мора се одбацити, с обзиром на то да чак и када је доступно више од једног потенцијално делотворног правног лека, подносилац представке је дужан да исцрпи само један правни лек по сопственом избору (видети, међу многим другим изворима, *Micallef против Малте* [ВВ], број 17056/06, став 58, ЕСЉП 2009; *Nada против Швајцарске* [ВВ], број 10593/08, став 142, ЕСЉП 2012; *Göthlin против Шведске*, број 8307/11, став 45, од 16. октобра 2014. године; и *O’Keeffe против Ирске* [ВВ], број 35810/09, ст. 109–11, ЕСЉП 2014 (изводи)).

3. Закључак

88. Суд констатује да предметна притужба није ни очигледно неоснована нити недопуштена по било ком другом основу наведеном у члану 35. Конвенције. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

С. Основаност

1. Поднесци страна у спору

89. Компанија подносилац је тврдила да је рушење њене оgrade и одузимање земљишта из њене државине извршено кршењем члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију.

90. Влада је поновила да није било повреде члана 1. Протокола број 1 јер компанија подносилац није била у власништву предметног земљишта и није остваривала никакву добит од њега у време његовог заузимања. Сходно томе, власнички интереси компаније подносиоца нису били довољно утврђени у домаћем праву и судској пракси да би створили легитимно очекивање да ће она добити било какву надокнаду у поступку експропријације.

2. Оцена Суда

91. Члан 1. Протокола број 1. уз Конвенцију садржи три различита правила: прво правило, наведено у првој реченици првог става, опште је природе и утврђује начело мирног уживања имовине; друго правило, садржано у другој реченици првог става, обухвата лишавање имовине и подвргава га одређеним условима; треће правило, наведено у другом ставу, признаје да државе имају право, између осталог, да регулишу коришћење имовине у складу са општим интересима. Међутим, ова правила нису неповезана: друго и треће правило, која се тичу одређених случајева мешања у право на мирно уживање имовине, треба тумачити у светлу принципа постављеног у првом правилу (видети, међу многим другим изворима, *Bélané Nagy против Мађарске* [BB], број 53080/13, став 72, од 13. децембра 2016. године; *G.I.E.M. S.r.l. и др. против Италије* ([BB], број 1828/06 и 2 друге представке, став 289, од 28. јуна 2018. године; и *Активна ДОО против Србије*, број 23079/11, став 76, од 19. јануара 2021. године).

92. Суд такође понавља да, како би мешање било законито, оно мора бити пропраћено довољним процесним гаранцијама против произвољности, укључујући могућност делотворног оспоравања предметне мере (видети, на пример, *Project-Trade d.o.o. против Хрватске*, број 1920/14, став 82, од 19. новембра 2020. године, са даљим референцама наведеним у њој, и *Capital Bank AD против Бугарске*, број 49429/99, став 134, ЕСЈП 2005-ХП (изводи)). Конкретно, у предмету *Capital Bank AD* (цитиран горе, став 134, референце изостављене) Суд је утврдио:

„Захтев законитости, у смислу Конвенције, претпоставља, између осталог, да домаће право мора да обезбеди меру правне заштите од произвољног мешања јавних власти у права заштићена Конвенцијом ... Штавише, концепти законитости и владавине права у демократском друштву захтевају да мере које утичу на основна људска права буду, у одређеним случајевима, предмет неког облика контрадикторног поступка пред независним телом надлежним да преиспита разлоге за изрицање мера и релевантне доказе ... Тачно је да члан 1. Протокола број 1 не садржи изричите процесне захтеве и да одсуство судског преиспитивања сâмо по себи не представља кршење те одредбе ... Ипак, то подразумева да свако мешање у мирно уживање имовине мора бити пропраћено процесним гаранцијама које пружају дотичном појединцу или субјекту разумну прилику да изнесе своје аргументе надлежним органима у сврху ефективног оспоравања мера које ометају права загарантована овом одредбом. Приликом утврђивања да ли је овај услов испуњен, морају се свеобухватно сагледати примењиви судски и управни поступци ...”

93. Враћајући се на предметни случај, Суд констатује да су у домаћем парничном поступку сâми национални судови утврдили да је дошло до мешања у право компаније подносиоца на мирно уживање њене имовине (видети став 14. горе). Суд не види разлог да се не сложи са овим закључком, из разлога који су већ наведени горе (видети ст. 61–63. и ст. 66–70. горе) и у смислу члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију.

94. У вези са питањем које правило из ове одредбе треба применити на спорно мешање (видети став 91. горе), Суд је мишљења да ово конкретно питање не мора бити решено у специфичним околностима предметног случаја, из конкретних разлога наведених у наставку (видети, на пример и *mutatis mutandis*, *Активна ДОО*, цитиран горе, став 78, *in fine*).

95. Суд у овом контексту констатује да, према релевантном домаћем законодавству, свако рушење мора бити извршено у складу са добро дефинисаним поступком, укључујући доношење одговарајуће одлуке у управном поступку и поштовање релевантних правила за извршење такве одлуке (видети ст. 33–41. горе). Ови поступци, укључујући право на жалбу и/или право на покретање управног спора пред судом, део су процесног правног оквира осмишљеног да пружи заштиту од произвољности. Међутим, као што је очигледно из чињеница предметног случаја, овај законски оквир је у потпуности заобиђен. Компанији подносиоцу су стога ускраћене довољне процесне гаранције против произвољности, укључујући и могућност да ефективно оспори предметно мешање (*ibid.*).

96. Суд признаје постојање посебног закона донетог зарад реализације пројекта „Београд на води”, и прима к знању аргумент Владе да компанија подносилац није имала право на надокнаду према одредбама тог закона (видети ст. 43, 64. и 90. горе). Међутим, сâмо постојање овог посебног закона не може, по природи ствари, негирати право компаније подносиоца на правичан судски поступак приликом суочавања са рушењем. Заправо,

сâм посебни закон прописује примену општих закона у питањима која нису посебно регулисана њиме (видети став 44. горе).

97. Наведена разматрања су довољна да омогуће Суду да закључи да спорно мешање, конкретно рушење оградe компаније подносиоца и одузимање земљишта које је користила, није било законито, што заузврат чини непотребним испитивање да ли је исто имало легитиман циљ и да ли је било сразмерно (видети, *mutatis mutandis*, *Iatridis против Грчке* [ВВ], број 31107/96, став 58, ЕСЉП 1999-II).

98. Сходно томе, дошло је до кршења члана 1. Протокола број 1. уз Конвенцију.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 13. КОНВЕНЦИЈЕ

99. Компанија подносилац се такође притуживала да није имала на располагању делотворан домаћи правни лек за своју притужбу према члану 1. Протокола број 1. Обавештење о овој притужби је достављено Влади у складу са чланом 13. Конвенције, који гласи:

„Свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред домаћим властима, без обзира на то да ли су повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.”

100. Имајући у виду чињенице у предмету, поднеске Страна у спору и своје налазе дате горе, Суд сматра да је испитао главно правно питање постављено у предметној представи, те да нема потребе да донесе посебну одлуку о допуштености и основаности притужбе према члану 13. Конвенције (видети *Podchasov против Русије*, број 33696/19, став 82, од 13. фебруара 2024. године).

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

101. Члан 41. Конвенције гласи:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

102. Компанија подносилац је тражила надокнаду материјалне и нематеријалне штете и надокнаду судских трошкова.

A. Материјална штета

103. Компанија подносилац представке је тражила износ од укупно 4.434.497 евра (EUR) на име материјалне штете: Она је тврдила да је, до тренутка заузимања предметног земљишта, издавала своју имовину у закуп као паркинг простор транспортној компанији по цени од EUR 1.000 месечно, чиме је остваривала редован профит.

104. Влада је оспорила ово потраживање, тврдећи да је неутемељено, да није директно повезано са наводним кршењем и да је прекомерно. Конкретно, Влада је доставила допис транспортне компаније у којем се наводи да је уговор о закупу истекао пре предметних догађаја.

105. У свом одговору, компанија подносилац је тврдила да је транспортна компанија раскинула закуп тек након што је компанија подносилац ефективно расељена са спорне имовине.

106. Суд констатује да компанија подносилац није била власник предметног земљишта. Суд такође прихвата да је компанија подносилац остваривала профит од континуираног коришћења земљишта, односно издавања у закуп као паркинг простора. Међутим, с обзиром на то да је главни разлог за утврђивање повреде био непоштовање релевантних процедура, Суд закључује да не постоји узрочно последична веза између потраживања на име материјалне штете и утврђене повреде, при чему је потоња конкретно повезана са процесним гаранцијама садржаним у члану 1. Протокола број 1 (видети, *mutatis mutandis*, *Džinić protiv Hrvatske*, број 38359/13, ст. 80. и 86, од 17. маја 2016. године).

B. Нематеријална штета

107. Компанија подносилац је тражила износ од EUR 220,000 на име накнаде за претрпљену нематеријалну штету.

108. Суд сматра да је компанија подносилац засигурно претрпела извесну нематеријалну штету. Имајући у виду природу повреде утврђене у предметном случају и дајући своју процену на правичној основи, како се захтева

чланом 41. Конвенције, Суд додељује компанији подносиоцу износ од EUR 3.000 по овом основу, као и било који порез који се може наплатити на тај износ (видети, међу другим релевантним примерима, *G.I.E.M. S.r.l. и др. против Италије* (правично задовољење) [BV], број 1828/06 и 2 друге представке, став 69, од 12. јула 2023. године; *Јеврејска заједница Солуна против Грчке*, број 13959/20, став 89, од 6. маја 2025. године; и *Pintar и др. против Словеније*, број 49969/14 и 4 друге представке, став 121, од 14. септембра 2021. године).

В. Трошкови и издаци

109. Компанија подносилац је такође тражила износ од EUR 11.873 на име трошкова и издатака насталих у поступцима пред домаћим судовима, као и на име трошкова и издатака насталих пред Судом.

110. Влада је оспорила ово потраживање.

111. Суд понавља да подносилац представке има право на повраћај трошкова и издатака само у оној мери у којој је доказано да су стварно и нужно настали и да су такође разумни у погледу њиховог износа. Односно, подносилац представке их је морао платити, или је дужан да их плати, у складу са законском или уговорном обавезом, и морали су бити неизбежни како би спречили утврђену повреду или добијање накнаде (видети, на пример, *Стеван Петровић против Србије*, бр. 6097/16 и 28999/19, став 186, од 20. априла 2021. године). У предметном случају, имајући у виду документацију у свом поседу и горенаведене критеријуме, Суд сматра да је разумно досудити компанији подносиоцу износ од EUR 3.000, којим би се покрили трошкови и издаци по свим тачкама, као и било који порез који се може наплатити компанији подносиоцу на тај износ.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* притужбу на основу члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију допуштеном;
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1. уз Конвенцију;
3. *Утврђује* да нема потребе за испитивањем допуштености или основаности притужбе према члану 13. Конвенције;
4. *Утврђује*
 - (а) да Тужена мора да исплати компанији подносиоцу, у року од три месеца од дана када ова пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе које треба претворити у националну валуту Тужене по курсу који се примењује на дан исплате:
 - (i) EUR 3,000 (три хиљаде евра), као и било који порез који се може наплатити у вези са нематеријалном штетом;
 - (ii) EUR 3,000 (три хиљаде евра), као и било који порез који се може наплатити компанији подносиоцу у вези са овим износом у погледу трошкова и издатака;
 - (б) да, по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба исплатити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;
5. *Одбацује* преостали део захтева компаније подносиоца за правичним задовољењем.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми 18. новембра 2025. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Olga Chernishova

Заменица Секретара

Ioannis Ktistakis

Председник